

Keuzedeel mbo

Verplegende en verpleegtechnische handelingen

gekoppeld aan één of
meerdere kwalificaties mbo

Code

K0119

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport
Op: 26-11-2015

1. Algemene informatie

D1: Verplegende en verpleegtechnische handelingen

Studielast

480

Beroepsvereisten

Nee

Certificaten

Ja

Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Dit keuzedeel biedt een aanvulling voor medewerkers in de maatschappelijke zorg, vergroot arbeidsmarktkansen voor werkenden en werkzoekenden

Ingangsdatum certificaat

01-08-2017

Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers

Toelichting

Voor het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen dient iemand bevoegd en bekwaam te zijn. Het is belangrijk dat de docent die wordt ingezet voor het aanleren van verpleegtechnische handelingen zelf ook bevoegd en bekwaam is met betrekking tot het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen.

Onderwijs en werkveld Maatschappelijke Zorg zijn betrokken bij de ontwikkeling van dit keuzedeel. Tevens is voor het opstellen van dit keuzedeel gebruik gemaakt van het onderzoeksrapport Verpleegtechnische handelingen in de gehandicaptenzorg (Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen 2008).

De volgende verpleegtechnische handelingen staan ook in het profiel Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg:

- medicijnen checken (dosering etc.), registreren, distribueren;
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, via de huid, via de slijmvliezen, via de luchtwegen;
- eerste hulp verlenen bij verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken.

In dit keuzedeel is er een verdieping gericht op de kerntaak voor de volgende vijf vakkennis-items uit het kwalificatiedossier Maatschappelijke Zorg:

- heeft inzicht in gezondheidsrisico's behorend bij de doelgroep
- heeft kennis van anatomie, fysiologie en pathologie
- kan klinisch redeneren toepassen
- kan kennis van EHBO toepassen
- kan kennis van voedings- en dieetleer en voedingsproblematiek toepassen

Relevantie van het keuzedeel

Dit keuzedeel is van belang omdat beginnend beroepsbeoefenaren Maatschappelijke zorg niveau 4, die dit keuzedeel hebben gevolgd, breder kunnen worden ingezet in het werkveld. Zij kunnen door het volgen van het keuzedeel ondersteunende taken combineren met verplegende en verpleegtechnische handelingen. Hierdoor hebben beginnend beroepsbeoefenaren meer kans op werk bij afdelingen van instellingen waar ondersteunende en verplegende taken worden gecombineerd.

Beschrijving van het keuzedeel

Het keuzedeel is een verdieping. Het keuzedeel bevat verplegende en verpleegtechnische handelingen. In het keuzedeel zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- Verzamelt gegevens over de gezondheidstoestand van de cliënt;
- Verwerkt gegevens met betrekking tot de gezondheid in het ondersteuningsplan;
- Onderkent dreigende en bestaande gezondheidsproblemen;
- Biedt passende zorg;

D1: Verplegende en verpleegtechnische handelingen

- Voert verpleegtechnische handelingen uit;
- Evalueert en legt de zorgverlening vast.

Branchevereisten

Nee

Aard van keuzedeel

Verdiepend

2. Uitwerking

D1-K1: Bieden van verpleging

Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar werkt regelmatig in complexe situaties en moet kunnen inspelen op wisselende en onverwachte omstandigheden. Zij* beschikt over specialistische kennis en vaardigheden om op een professionele manier zorg te kunnen bieden die zoveel mogelijk aansluit bij de mogelijkheden, wensen en behoeften van de cliënt** en naastbetrokkenen***.

Zij past benaderings- en behandelingswijzen methodisch toe bij aandoeningen, ziektebeelden, beperkingen en verwerkingsprocessen. Ze signaleert gezondheidsrisico's, beperkt deze en bevordert de gezondheidstoestand. Ze weet deze aan te passen aan de individuele mogelijkheden en behoeften van de cliënt, ook bij steeds veranderende omstandigheden. Zij analyseert complexe problemen en lost deze op een creatieve en verantwoorde wijze op.

Zij werkt in gemiddeld tot hoog complexe situaties. Zij krijgt te maken met situaties waarbij de (psychische) gezondheidstoestand van de cliënt snel kan veranderen; situaties waarbij intensieve behandeling, therapie of medicatie wordt toegepast; meerdere ziekten en beperkingen elkaar (sterk) beïnvloeden; situaties waarbij meerdere disciplines betrokken zijn; situaties die afhankelijk zijn van beperking en draagkracht van de cliënt en andere betrokkenen.

* Daar waar in de tekst 'zij' staat wordt ook 'hij' bedoeld.

** De term cliënt wordt ook gebruikt voor zorgvrager en patiënt.

*** De term naastbetrokkenen wordt gebruikt voor mantelzorgers en vrijwilligers, ouders, verzorgers, familie, vrienden, wettelijke vertegenwoordigers, naastbetrokkenen en directe naasten.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar voert haar werkzaamheden zelfstandig uit in afstemming met betrokkenen bij de zorgverlening. Zij lost zelfstandig knelpunten op en bespreekt knelpunten zo nodig met het (multidisciplinair) team of haar leidinggevende. Wanneer nodig consulteert zij deskundigen. Zij is verantwoordelijk voor haar eigen werk, waaronder het bekwaam uitvoeren van verpleegtechnische handelingen, en voor de interventies die zij zelf inzet.

Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- heeft inzicht in gezondheidsrisico's behorend bij de doelgroep in het kader van het bieden van verpleging
- heeft kennis van bacteriologie, virologie en parasitologie in relatie tot de doelgroep, ten behoeve van hygiëne en infectiepreventie
- heeft ruime kennis van anatomie, fysiologie en pathologie in relatie tot de doelgroep m.b.t.: bewegingsapparaat, circulatiestelsel, longenstelsel, spijsverteringsstelsel, urogenitaalstelsel, hormoonstelsel, zenuwstelsel, huid, zintuigen, cellen en weefsels
- heeft ruime kennis van multipathologie in relatie tot de doelgroep
- heeft ruime kennis van farmacologie, multifarmacologie en psychofarmacologie in relatie tot de doelgroep
- heeft specialistische kennis van de beroepscode van het betreffende werkveld

- kan diagnostisch/klinisch redeneren toepassen
- kan complicaties, bijwerkingen en allergische reacties signaleren en rapporteren
- kan specialistische kennis van EHBO toepassen
- kan specialistische kennis van palliatieve en terminale zorg toepassen
- kan professioneel omgaan met levensinvulling en doodswens
- kan kennis van juridische aspecten van het beroep toepassen
- kan observatiemethoden en -technieken toepassen om de gezondheidstoestand van de cliënt te monitoren
- kan kennis van voedings- en dieetleer en voedingsproblematiek toepassen

D1-K1-W1: Verzamelt gegevens over de gezondheidstoestand van de cliënt

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar verkrijgt snel inzicht in de eigen kracht, mogelijkheden, ziektegeschiedenis en de zorgbehoefte van de cliënt door een gesprek te voeren en verbindend samen te werken met de cliënt en indien van toepassing met de naastbetrokkenen en betrokken disciplines en ze te observeren. Zij analyseert beschikbare gegevens en stelt in samenwerking met de cliënt en collega's de zorgbehoefte en het perspectief vast. Ze maakt daarbij gebruik van de controles van de vitale functies, verpleegkundige en/of medisch psychiatrische gegevens. Zij bespreekt haar bevindingen met collega's en behandelaars.

D1-K1-W1: Verzamelt gegevens over de gezondheidstoestand van de cliënt

Resultaat

In afstemming met cliënt, betrokken disciplines en, indien van toepassing, naastbetrokkenen zijn de interventies en bijbehorende activiteiten gepland. Op grond van de verkregen gegevens is de zorgbehoefte en het perspectief vastgesteld.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- luistert actief naar de mogelijkheden, gezondheidsproblemen, de zorgbehoeften en de leefomstandigheden van de cliënt en naastbetrokkenen;
- leeft zich in in de gevoelens van de cliënt en naastbetrokkenen;
- beantwoordt op een begrijpelijke manier de vragen van de cliënt en naastbetrokkenen;
- stemt de activiteiten die aansluiten bij de zorgbehoefte af met de cliënt, naastbetrokkenen en betrokken disciplines;
- analyseert vanuit het eigen vakgebied de verzamelde informatie nauwkeurig voor het vaststellen van de zorgbehoefte en zorgvraag;
- stelt onderbouwde hypothesen op, op basis van de beschikbare informatie;
- maakt de afweging tussen mogelijke interventies en de kwaliteit van leven van de cliënt;
- rapporteert alle benodigde informatie op de juiste manier.

De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Formuleren en rapporteren, Vakdeskundigheid toepassen, Analyseren, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten

D1-K1-W2: Verwerkt gegevens met betrekking tot de gezondheid in het ondersteuningsplan

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar stelt zich op de hoogte van de zorgindicatie en/of zorgbehoefte, en overlegt met de cliënt, naastbetrokkenen, en indien van toepassing met betrokken disciplines, over de zorg op lichamelijk, psychisch en sociaal gebied die past binnen de indicatie en/of bij de zorgvraag. Zij legt een verpleegproces samen met de cliënt en/of naastbetrokkenen vast in een ondersteuningsplan*, plant de benodigde zorg en bijbehorende activiteiten, maakt een eigen werkplanning, formuleert voorwaarden die wenselijk zijn voor de te verlenen zorg en houdt rekening met wat de cliënt en naastbetrokkenen zelf kunnen doen, beschikbare materiële en financiële middelen. Zij onderzoekt verschillende belangen en mogelijkheden m.b.t. zorgverlening in relatie met de inzet van naastbetrokkenen en andere zorgprofessionals. Zij stelt in overleg met een deskundige doelen op met betrekking tot gezondheid, perspectief en doelstelling. Zij bespreekt deze doelen met de cliënt en naastbetrokkenen, ze maakt gebruik van hun kennis, ervaring en mogelijkheden en vraagt hun instemming. De doelen richt ze op het maximaal haalbare in de gegeven situatie en ze zoekt in voorkomende situaties naar evenwicht tussen korte- en lange termijn doelstellingen.

*Opmerking: met ondersteuningsplan wordt ook bedoeld behandelplan, verpleegplan, zorgleefplan, elektronisch patiëntendossier, zorgdossier, woonplan, ondersteuningsplan en begeleidingsplan. Dit kan ook een verpleegplan zijn dat naast het ondersteuningsplan wordt gebruikt.

Resultaat

Gegevens met betrekking tot de gezondheid, perspectief en doel zijn verwerkt in het ondersteuningsplan en de cliënt en naastbetrokkenen zijn hierbij betrokken en op de hoogte van de afspraken over de te verlenen zorg.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- verwerkt correct en accuraat de verkregen gegevens;
- betreft actief de cliënt en naastbetrokkenen, indien aanwezig, bij het vaststellen van de zorgbehoefte en de verzorging;
- houdt bij het plannen van de interventies en bijbehorende activiteiten effectief rekening met de huidige mogelijkheden, omstandigheden en gemaakte afspraken;
- formuleert nauwkeurig gezondheidsdoelen, activiteiten en interventies, zo nodig in samenspraak met het multidisciplinaire team;
- onderbouwt op een duidelijke manier standpunten en gemaakte keuzes;
- houdt zich adequaat aan richtlijnen m.b.t. de eigen bevoegdheid.

De onderliggende competenties zijn: Beslissen en activiteiten initiëren, Overtuigen en beïnvloeden, Formuleren en rapporteren, Plannen en organiseren, Instructies en procedures opvolgen

D1-K1-W3: Onderkent dreigende of bestaande gezondheidsproblemen

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar verzamelt in een continu proces gegevens over de gezondheidstoestand van de cliënt en past risicosignalering toe. Ze gebruikt hierbij de ervaringen en het verhaal van de cliënt. Zij signaleert, ook kleine veranderingen, in het gedrag, de gezondheidstoestand, het welbevinden en de veiligheid van de cliënt. Ze maakt gebruik van informatie en signalen van cliënt, naastbetrokkenen en andere zorgverleners. Rapporteert dreigende of bestaande gezondheidsproblemen, bespreekt beoogde aanpassingen in de zorgverlening met de naastbetrokkenen en past indien nodig de zorgverlening aan.

Resultaat

Dreigende of bestaande gezondheidsproblemen zijn gesignaleerd en gerapporteerd en aanpassingen in de zorgverlening en perspectief zijn besproken en afgestemd met de cliënt en naastbetrokkenen.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- haalt de belangrijkste gegevens adequaat uit informatie van collega's en deskundigen van andere disciplines, overdrachten en onderzoeken;
- toont respect voor de ervaringsdeskundigheid van de cliënt, naastbetrokkenen en/of ervaringsdeskundigen;
- toont actief aandacht voor de beleving van veiligheid en welbevinden door cliënt en naastbetrokkenen;
- reageert adequaat op (non)verbale signalen van de cliënt en naastbetrokkenen;
- reageert adequaat bij acute gezondheidsproblemen;
- rapporteert bevindingen nauwkeurig en volledig in correct Nederlands.

De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Formuleren en rapporteren, Analyseren, Omgaan met verandering en aanpassen

D1-K1-W4: Biedt passende zorg

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar biedt persoonlijke zorg die aansluit bij het perspectief van de cliënt. Zij begeleidt de cliënt bij de verwerking en hantering van de gevolgen van ziekte, beperking of behandeling. Zij geeft o.a. (aanvullende) voorlichting over ziekten, onderzoeken, behandelmethoden, therapieën, gezonde levensstijl, hulpmiddelen of zorgt ervoor dat de cliënt in contact komt met een deskundige die hierover voorlichting kan geven. Zij ondersteunt bij opname van voeding en vocht. Ze geeft zo nodig instructies aan de cliënt(en) en eventueel de naastbetrokkenen voor het uitvoeren van een handeling of het gebruik van een hulpmiddel. Ze houdt het welbevinden van de cliënt in de gaten en voorkomt zoveel mogelijk (bed)complicaties en ongemakken. Zij observeert en signaleert veranderingen in gedrag en gezondheid, beredeneert vervolgens welke volgende stappen genomen moeten worden en onderneemt de benodigde stappen. Ze zorgt ervoor dat de cliënt en naastbetrokkenen zoveel mogelijk zelf kunnen doen en vult waar nodig aan. Ze ondersteunt de cliënt en naastbetrokkenen bij het nemen van keuzes en beslissingen. Ze let op de balans tussen draaglast en draagkracht van de cliënt en naastbetrokkenen en bespreekt zo nodig een andere taakverdeling.

Resultaat

De cliënt en diens naastbetrokkenen zijn respectvol benaderd en hebben passende zorg ontvangen, die aansloot bij de situatie van dat moment.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- houdt bij de persoonlijke verzorging actief rekening met mogelijkheden, wensen en gewoonten van de cliënt en naastbetrokkenen;
- toont respect voor de eigenheid en privacy van de cliënt en naastbetrokkenen;
- motiveert de cliënt en naastbetrokkenen op een overtuigende manier tot haalbare activiteiten;
- let adequaat op het gedrag en welbevinden van de cliënt en naastbetrokkenen;
- bespreekt tijdig haar bevindingen met de cliënt en naastbetrokkenen;
- legt onderwerpen duidelijk en correct uit op het kennis- en taalniveau van de cliënt en naastbetrokkenen;
- checkt regelmatig of informatie goed is overgekomen.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Ethisch en integer handelen, Presenteren, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten

D1-K1-W5: Voert verpleegtechnische handelingen uit

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar voert, uitsluitend in opdracht van een behandelaar, verpleegtechnische handelingen uit binnen haar bevoegdheden en met inachtneming van de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen, procedures en voorschriften. Ze geeft de grenzen van haar bekwaamheid aan. Voordat ze de verpleegtechnische handelingen uitvoert, controleert zij de gezondheidssituatie en de psychische gesteldheid van de cliënt. Ze creëert de voorwaarden waardoor ze de verpleegtechnische handelingen optimaal kan uitvoeren. Ze stemt af op de cliënt en neemt vooraf en tijdens de uitvoering van de verpleegtechnische handeling(en) angst en onzekerheid weg door uitleg over wat, waarom en hoe ze de handeling(en) uitvoert. Ze observeert en controleert, en voorziet in een controlesysteem.

Ze voert in het kader van de individuele gezondheidszorg de volgende verpleegtechnische handelingen waaronder risicovolle en voorbehouden handelingen (*) uit:

- medicijnen checken, registreren en distribueren, zo nodig controle op inname (volgens verpleegplan)
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, via de huid, via de luchtwegen, via de slijmvliezen
- toedienen van zuurstof
- sondevoeding toedienen
- PEG-sondevoeding toedienen
- een voedingspomp bedienen
- stoma verzorgen
- een suprapubische katheter verzorgen
- blaasspoeling uitvoeren
- verzorgen van wonden: rode, gele, zwarte wonden en wonden met hechtingen
- maagsonde en blaaskatheter verzorgen
- zwachteltechnieken toepassen
- mond- en keelholte uitzuigen
- verzamelen van monsters ten behoeve van diagnostiek (steriel en niet-steriel materiaal);
- lichaamstemperatuur beïnvloeden door middel van koude- of warmtebehandeling
- eerste hulp (somatisch) verlenen bij: verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken, en bij ademstilstand en circulatiestilstand
- katheteriseren van de blaas bij vrouwen*
- subcutaan injecteren*
- insulinepen hanteren*

Van de volgende verpleegtechnische handelingen dient zij er minimaal 4 te beheersen:

- geneesmiddelen in opgeloste vorm toedienen via een infuussysteem/toedieningssysteem (pomp, kolf of zakje)
- intramusculair injecteren
- wonden met drains verzorgen
- maagspoeling uitvoeren
- darmspoeling uitvoeren
- stoma irrigeren
- tracheacanule en tracheostoma verzorgen
- een infuuspomp en een spuitpomp bedienen
- assisteren bij diagnostische onderzoeken/ behandelingen in verband met intern/neurologisch onderzoek - een maagsonde inbrengen*
- katheteriseren van de blaas bij mannen*

Resultaat

De verpleegtechnische handelingen zijn op een bekwame en professionele manier uitgevoerd volgens de geldende protocollen, wet- en regelgeving en richtlijnen van de organisatie.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- is in staat vlot en nauwkeurig te rekenen;
- gebruikt voor het uitvoeren van de verpleegtechnische handelingen materialen en middelen op de juiste manier;
- werkt precies en bekwaam volgens de bekwaamheidseisen, veiligheidsregels en -voorschriften en wettelijke richtlijnen, zoals de wet BIG;
- laat zien dat ze rekening houdt met de specifieke kenmerken en de beleving van de cliënt;
- anticipeert proactief op mogelijke risico's om de kans hierop te verminderen;
- schakelt zo nodig de juiste professional in.

D1-K1-W5: Voert verpleegtechnische handelingen uit

De onderliggende competenties zijn: Vakdeskundigheid toepassen, Materialen en middelen inzetten, Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten, Instructies en procedures opvolgen

D1-K1-W6: Evalueert en legt de zorgverlening vast

Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar evalueert periodiek en aan het eind van het zorgtraject de effecten van de zorgverlening op de gezondheidstoestand, het welbevinden en de veiligheid van de cliënt in relatie tot de door de cliënt ervaren kwaliteit van leven. Zij stelt het ondersteuningsplan zo nodig bij. Ze verzamelt relevante gegevens voor de evaluatie en analyseert deze. Ze bespreekt met de cliënt en naastbetrokkenen de behaalde resultaten en de effecten van de zorgverlening. Zij geeft de verkregen informatie door aan het behandelteam. Ze draagt bij aan een (eind)evaluatie ten behoeve van ontslag of overdracht naar een andere afdeling/zorgsetting. Zij houdt het dossier van de cliënt bij.

Resultaat

De mate waarin de cliënt, naastbetrokkenen en betrokken disciplines het zorgaanbod als effectief en helpend ervaren is vastgesteld en het verpleegplan is zo nodig bijgesteld. Het dossier van de cliënt is bijgehouden.

Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- stelt de mate van tevredenheid van de cliënt en naastbetrokkenen zo objectief mogelijk vast;
- haalt de belangrijkste informatie uit de evaluatiegegevens m.b.t. behaalde resultaten van de zorgverlening en de behaalde verpleegdoelen;
- trekt logische conclusies uit de belangrijkste informatie van de evaluatiegegevens;
- formuleert kernachtig bevindingen in correct Nederlands zodat evaluatiegegevens begrijpelijk en bruikbaar zijn voor betrokkenen;
- vindt effectieve manieren om verbeteringen door te voeren of eventuele problemen op te lossen.

De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Formuleren en rapporteren, Vakdeskundigheid toepassen